

**BOLALARDA JISMONIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA
SPORT MUSOBAQALARINING ROLI**

Termiz Iqtisodiyot va servis universtituti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi

2–bosqich talabasi Normamatova Dildora

Annotatsiya: *Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sport bayramlari va musobaqalarini o'tkazishda bolalar faol, mustaqil va tashabbuskor bo'lish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ushbu maqolada bolalarda jismoniy madaniyatni shakllantirishda sport musobaqalarining roli haqida so'z yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *Jismoniy madaniyat, jismoniy tarbiya, sport mashg'ulotlari, musobaqa, bola, o'yin, metodika*

**THE ROLE OF SPORTS COMPETITIONS IN THE FORMATION
OF PHYSICAL CULTURE IN CHILDREN**

Termiz Iqtisodiyot va servis universtituti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi

2–bosqich talabasi Normamatova Dildora

Annotation: *Children will have the opportunity to be active, independent and initiative during sports events and competitions in preschool educational organizations. This article talks about the role of sports competitions in the formation of physical culture in children.*

Key words: *physical culture, physical education, sports training, competition, child, game, methodology.*

Bolalar bog'chasidagi bolaning hayotini qiziqarli o'yin-kulgilar, qiziqarli o'yinlarsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Ba'zilarida zukkolik, boshqalarda - zukkolik, boshqalarda - tasavvur va ijodkorlik rivojlanadi, lekin ularni umumiy vazifa birlashtiradi - bolaning harakatga bo'lgan ehtiyojini va hayotni hissiy idrok etishni

tarbiyalash. Harakatlanayotganda, bola dunyoni va o'zini o'rganadi, unda harakat qilishni va maqsadli harakat qilishni o'rganadi. Sport bayramlarini o'tkazish, bo'sh vaqtni o'tkazish, ko'ngilochar tadbirlarni tashkil qilishda bolalar faolroq, mustaqil va tashabbuskor bo'lish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu tarbiyaning yana bir muhim jihatini ochadi: bolalarga vaqtinchalik va fazoviy mos yozuvlar ko'rsatishning hojati yo'q, chunki bolalar o'z vazifalarini tinch va ishonchli bajaradilar. Jismoniy madaniyat – jamiyat umumiy madaniyatining tarkibiy qismi, ijtimoiy faoliyatning bo'g'ini sifatida salomatlikni mustahkamlash hamda inson jismoniy qobiliyatlarini takomillashtirishga qaratilgan, moddiy hamda ma'naviy qadriyatlarni o'zida mujassamlashtiradigan, insonning jamiyatda faol faoliyat olib borishi, sog'lom turmush tarziga ega bo'lishi, jismonan barkamol bo'lib voyaga yetishi uchun zarur bo'ladigan madaniyat ko'rinishi hisoblanadi. Jismoniy tarbiya – jismoniy barkamolikka erishish maqsadida harakat ko'nikmalari hamda ruhiy-jismoniy xususiyatlarni shakllantirishga yo'naltirilgan pedagogik faoliyatdir. Jismoniy tarbiya bolaning jismoniy madaniyatini shakllantirishda asosiy ahamiyat kasb etishi bilan bir qatorda unga umuminsoniy hamda milliy madaniy qadriyatlarni berish vositasi bo'lib xizmat qiladi. O'z navbatida jismoniy tarbiya insonni har tomonlamma rivojiga munosib hissa qo'shib, uning ruhiy, ma'naviy, xloqiy taraqqiyotiga asos bo'ladi. Shuningdek maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar orasidagi o'zaro ijtimoiy munosabatlar, do'stlik, mehribonlik, insonparvarlik, oqibat, saxovat kabi xususiyatlarni yanada mustahkamlaydi. Maqsadi har tomonlamma yetuk, barkamol yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashga ko'maklashish. Buning uchun quyidagi vazifalar hal etiladi: o'quvchilarda yuqori axloqiy, irodaviy, jismoniy fazilatlar tarbiyalanadi; o'quvchi yoshlar sog'lig'ini saqlash va mustahkamlash amalga oshiriladi; o'quvchilarning bo'lajak kasbiy faoliyatini hisobga olgan holda jismoniy tarbiya tashkil etiladi; o'quvchilarga jismoniy tarbiya nazariyasi, metodikasi, amaliyoti bo'yicha bilimlar bazasi shakllantiriladi. Bolalarda jismoniy madaniyat bilan shug'ullanish organizmning funksional imkoniyatlarini, aqliy va jismoniy ishlash qobiliyatini, o'quv mehnatining unumini oshiradi. Jismoniy tarbiya vositalaridan mohirlik bilan foydalanish, amaliy va boshqa maxsus intellectual

sifatlarning rivojlanishiga yordam beradi. Shuni ta'kidlab o'tish joizki, harakatlanayotganda, bola dunyoni va o'zini o'rganadi, unda harakat qilishni va maqsadli harakat qilishni o'rganadi. Sport bayramlari va musobaqalarini o'tkazish, bo'sh vaqtni o'tkazish, ko'ngilochar tadbirlarni tashkil qilishda bolalar faolroq, mustaqil va tashabbuskor bo'lish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu tarbiyaning yana bir muhim jihatini ochadi; bolalarga vaqtinchalik va fazoviy mos yozuvlar ko'rsatishning hojati yo'q, chunki bolalar o'z vazifalarini tinch va ishonchli bajaradilar. Bolalar estafeta kabi musobaqali o'yinlarni yaxshi ko'radilar. Bu esa o'z navbatida ulardagi jismoniy mashqlarga bo'lgan qiziqishlari yanada rivojlantiradi. Shuningdek, ular jamoalarga bo'linishi, kapitanni tanlashi, o'z jamoasining nomi va shiorini o'ylab topish kerak. Bunday o'yinlar ulardan ko'proq epchillik, jasorat, mahorat talab qiladi. Musobaqalar bolalar tomonidan yaxshi ko'rilganiga qaramay, ular kam harakatchanlik o'yinlari, havaskor chiqishlar, ritmik raqslar, krossvordlar va rebuslar bilan almashtirilishi kerak. Sport bayramlari va musobaqalarning bunday qurilishi bolalardagi stressni yengillashtiradi. Sport musobaqalari bola shaxsiyatini shakllanishiga samarali ta'sir ko'rsatadi. Birgalikda faoliyat, jamoaning yaxshi natijalarga erishishi, qiyinchiliklarni yengish jamoani birlashtiradi, ma'suliyat hissini (individual va jamoaviy) keltirib chiqaradi. Bolalar o'rtoqlarining muvaffaqiyatlari va muvaffaqiyatsizliklariga hamdard bo'lishni, ularning yutuqlaridan xursand bo'lishni, yaxshilik, do'stona munosabatda bo'lishni o'rganadilar. Ular nafaqat individual, balki jamoaviy muvaffaqiyatga erishish istagini tarbiyalaydi. Shu bilan birga, o'yindagi sheriklarga, raqib jamoaga hurmat rivojlanadi. Musobaqalardagi o'yinlar va mashqlarning raqobatbardoshligi maqsadga muvofiqlik, qat'iylilik va topqirlik, mardlik, qat'iyyat va boshqa axloqiy va irodaviy fazilatlarini tarbiyalashga yordam beradi. Jismoniy tarbiya bayramlarida qatnashish bolalarning harakat harakatlarida tizimli mashqlarning ahamiyatini chuqurroq anglash, kerakli natijalarga erishishga yordam beradi, jismoniy tarbiya bilan muntazam shug'ullanishga qiziqish uyg'otadi. O'yinlar, musobaqalar, estafeta poygalari, bolalarning jamoaviy chiqishlari, ular qanchalik kuchli, kuchli va tezkor bo'lganliklarini namoyish etadilar. Bolalarda quvnoq kayfiyatni yaratish, sport

mashg'ulotlarini o'tkazishda sport maydonchasi yoki xonani tashkil qilish maqsadga muvofiqdir. Bu ko'p vaqt talab qilmaydi. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlab o'tish joizki, sport bo'sh vaqtlari, agar iloji bo'lsa, kutilmagan daqiqalar bilan tugaydi: sovg'alar yoki nishonlar bilan taqdirlash mashg'ulot va musobaqalarning asosini tashkil etadigan jarayon hisoblanadi. Bolalarning jismoniy tarbiyaga bo'lgan qiziqishini qo'llab – quvvatlash uchu biz ular bilan o'tgan bayram haqida suhbatlashishimiz, ularga eng yoqqan narsalarni chizishni taklif qilish, keying yurishlarda katta qiziqish uyg'otgan o'yinlar va diqqatga sazovor joylarni o'ynash lozimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ф.С. Фазлиддинов ВИДЫ СОРЕВНОВАТЕЛЬНЫХ НАГРУЗОК В ФУТБОЛЕ- Web of Scientist: International Scientific Research..., 2022
2. FS Fazliddinov PSYCHOLOGICAL TRAINING OF ATHLETES- EConference Globe, 2021
3. Ф.С. Фазлиддинов ОСОБЕННОСТИ МОЛОДЕЖНОЙ ПОЛИТИКИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН- Научный редактор, 2021
4. DZ Safarov, BX Xamroev, MM Mavlonov. Ispolzovanie pedagogicheskix texnologiy v protsesse obucheniya gimnastike - Voprosy nauki i obrazovaniya № 14 (139), 2021
5. Xamroyev B. X, Safarov D. Z. BELBOG 'LI KURASHCHINING FUNKSIONAL QOBILIYATI OSHIRISH YO'LLARI. «SCIENTIFIC PROGRESS» Scientific Journal ISSN: 2181-1601 ///// \\\ Volume: 1, ISSUE:
- 6 6. Xamroyev Behruz Xalimovich. DEVELOPING STUDENT'S READINESS TO USE ADAPTIVE PHYSICAL CULTURE. International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences. Vol. 11 | No. 2 | February 2022
7. Xamroyev Behruz Xalimovich Talabalarining adaptiv jismoniy madaniyat vositalaridan foydalanish tayyorgarligini rivojlantirish."Boshlang'ich va maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini oshirish muammolari: innovatsiya, raqamli texnologiyalar va xalqaro tajribalar". 13.05.2022
8. Sabirova Nasiba Rasulovna. THE MECHANISM OF IMPROVING THE PRIMARY TRAINING METHODS OF BASKETBALL SPORTS, TRAINING

SKILLED BASKETBALL PLAYERS. Web of Scientist: International Scientific Research Journal. DOI: <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/YMRTH> Published: Feb 28, 2022

9. SN Rasulovna. TOOLS FOR DEVELOPING SPECIAL PHYSICAL TRAINING AND PHYSICAL QUALITIES IN SPORTS GAMES. EConference Globe, 2021

10. SN Rasulovna - Web of Scientist: International Scientific Research ..., 2021.
STAGES OF MODELING AND AGE INDICATORS IN THE OPTIMIZATION OF THE PROCESS OF SPORTS ACTIVITIES